

ลักษณะของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ศน.รัชฎมิ สมสมัย

sornorpoom@gmail.com

www.sornorpoom.wordpress.com

สืบเนื่องที่ผมทิ้งท้ายจากการเขียนบทความฉบับที่แล้วว่า ผมจะมาเล่าเรื่องที่ผมได้รับจากการเข้าร่วมงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ เมื่อวันที่ 30 - 31 มกราคม 2562 จัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านมานั้น

เหตุที่ตั้งใจเข้าร่วมงานดังกล่าว เพราะผมอยากเห็นลักษณะการจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่เป็นฐานในการขับเคลื่อนของจังหวัดเชียงใหม่ว่า “ปัจจุบัน” มีลักษณะอย่างไร และในอนาคต “ควร” มีลักษณะอย่างไร? และที่สำคัญคือโปรแกรมช่วงบ่ายของวันที่ 30 มกราคม จะเป็นการบรรยายโดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และ นพ.ก้องเกียรติ เกษเพ็ชร์ เลขาธิการมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

เห็นชื่อวิทยากร....พลาดไม่ได้

หนึ่งชั่วโมงครึ่งในการบรรยาย ทำให้ผมได้เติมเต็มความรู้และสร้างความชัดเจนใน Concept ของคำว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ว่ามีที่มาอย่างไร และมีลักษณะอย่างไร

รายละเอียดที่ผมจับประเด็นได้อยู่ในย่อหน้าถัดไป ดังนี้

- ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้เราค้นพบว่า “ความรู้มีวันหมดอายุ” หรือ “ความรู้สามารถผิได้” เราไม่สามารถรู้ได้ว่า ความรู้ที่ค้นพบวันนี้ จะสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด

- ความรู้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ความสามารถของนักเรียนไทยจากผลการสอบ PISA ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาที่นำมาออกสอบนั้นจะถามถึงสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างคำถาม เช่น มีพิซซา 2 ขนาด ภาตแรกมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 30 ซม. ราคา 300 บาท ภาตสองมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 40 ซม. ราคา 400 บาท ถ้านักเรียนจะเลือกซื้อพิซซาภาตไหนคุ้มค่ากว่ากัน

คำถามง่าย ๆ แต่ทำไมนักเรียนไทยเราถึงทำไม่ค่อยได้?

เราควรสอน “ความรู้” เพื่อโยงไป “สู่ชีวิตจริง” หรือ ควรสอน “จากชีวิตจริง” เพื่อโยงไปสู่ “ความรู้”

- ทักษะแห่งโลกอนาคต คือ ASK (Attitude –Skill – Knowledge)

- เมื่อเราฟัง ความรู้จะหลงเหลือ 20% เมื่อเราเล่น ความรู้จะหลงเหลือ 20 – 75% แต่เมื่อเราทำ ความรู้จะหลงเหลือมากกว่า 75%

- การศึกษาของประเทศไทยเป็นระบบที่ซับซ้อนมาก เพราะเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก เพราะฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาจะใช้แบบสั่งการไม่ได้ ต้องสื่อสารให้เข้าใจพร้อมทั้งลงมือทำให้เห็น

- เครื่องมือปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วย 1.Education Summit (เวทีเพื่อสร้างความเข้าใจ) และ 2.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (ทำให้เห็น)

- การปฏิรูปการศึกษาควรทำ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ----- ระดับพื้นที่นวัตกรรม (ทดลอง การเรียนการสอนและการบริหาร) ----- ระดับโรงเรียน ซึ่งทั้ง 3 ระดับต้องสอดคล้องกัน

- ลักษณะของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีดังนี้

1.เพิ่มอิสระ ลดข้อจำกัด กล่าวคือ มีอิสระในการบริหารคนและบริหารเงิน / ลดภาระการทำโครงการที่ไม่มีประโยชน์ / ลดภาระการประเมินที่ไม่จำเป็น

2.พัฒนาครูและผู้บริหาร กล่าวคือ ใช้ระบบบริหารบุคลากรสมัยใหม่ในการพัฒนาผู้บริหาร พัฒนาครู และสร้างชุมชนการเรียนรู้

3.เปลี่ยนผ่านสู่ระบบใหม่ กล่าวคือ หลักสูตรในศตวรรษที่ 21 , เรียนโดยผู้เรียนมีบทบาทนำ , ใช้เทคโนโลยีเสริม , ประเมินคุณลักษณะ ทักษะและความรู้ และบริหารนอกระบบราชการ (ภาคีเครือข่าย)

- สรุปและข้อเสนอแนะ ให้มีการทดลองนำร่องใน 5-6 จังหวัด , ประเมินผลและถอดบทเรียน และขยายผลทั่วประเทศ

เมื่อฟังเสร็จ...ผมชัดเจนในเรื่องของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และในส่วนตัวเห็นด้วยทั้ง 3 ลักษณะ

แต่คำถามคือ จากลักษณะของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 3 ข้อนั้น เราจะขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างไร? เพราะสอดคล้องกับคำกล่าวของวิทยากรที่ได้กล่าวไว้ส่วนหนึ่งว่า “การศึกษาของประเทศไทยเป็นระบบที่ซับซ้อนมาก เพราะเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก เพราะฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาจะใช้แบบสั่งการไม่ได้ ต้องสื่อสารให้เข้าใจพร้อมทั้งลงมือทำให้เห็น”

สื่อสารให้เข้าใจพร้อมทั้งลงมือทำให้เห็น อันนี้คือ Keyword เพื่อโยงไปสู่ How To

ขออนุญาตแลกเปลี่ยนคำว่า นวัตกรรม เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในส่วนใหญ่อยังเข้าใจว่า นวัตกรรม คือ เทคโนโลยี และ เทคโนโลยี คือ นวัตกรรม (อะไร ๆ ก็คอมพิวเตอร์ อะไร ๆ ก็ internet)

ใช้แต่ไม่ใช่ทั้งหมด ผมอยากให้มองว่า นวัตกรรม คืออะไรก็ได้ที่ทำให้เราใช้ชีวิตได้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น (ลดเวลา ลดต้นทุน ลดการใช้ทรัพยากร แต่เพิ่มมูลค่า) ภูมิปัญญาของไทยนี่ก็คือนวัตกรรม เพียงแต่เราจะนำภูมิปัญญาของไทยเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เป็นนวัตกรรมของประเทศไทยและนวัตกรรมสากลต่อไปได้อย่างไร อันนี้น่าจะเป็นสิ่งที่เราควรให้ความสำคัญมากกว่า (ต่อยอด เติมเต็มสิ่งที่มีอยู่)

แล้วนวัตกรรมการศึกษาคืออะไร สำหรับผมก็น่าจะเป็น อะไรก็ได้ที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีความสะดวกสบายและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

จากประสบการณ์การเป็นศึกษานิเทศก์มาประมาณ 7 ปี ได้ลงโรงเรียนมากกว่าร้อยโรงเรียน พบว่าทุกโรงเรียนมีนวัตกรรมการศึกษาซ่อนตัวอยู่มากมาย เพียงแต่ความเข้าใจส่วนใหญ่ยังมุ่งไปที่ นวัตกรรม คือ เทคโนโลยี ส่งผลให้นวัตกรรมการศึกษาแบบลูกทุ่ง ๆ (สอดคล้องกับบริบท) ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ส่วนที่ได้รับการสนับสนุน ก็มักจะเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนเป็นประจำอยู่แล้ว

กลับไปที่คำกล่าวของวิทยากรอีกครั้งที่กล่าวว่า “การปฏิรูปการศึกษาจะใช้แบบสั่งการไม่ได้ ต้องสื่อสารให้เข้าใจพร้อมทั้งลงมือทำให้เห็น” พื้นที่นวัตกรรมศึกษาก็เช่นกัน

ขอเคารพด้วยจิตคารวะในความเพียร
ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

9 กุมภาพันธ์ 2562